

TUUSNIEMEN KUNNAN LAUSUNTO EHDOTUKSESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON SEKÄ PELASTUSTOIMEN JÄRJESTÄMISEKSI

Tuusniemen kunta pitää sinänsä uudistuksen tavoitteita hyvinä ja kannatettavina, mutta lausunnossa jäljempänä esille nostetut kohdat tulisi lakiluonnoksissa vielä tarkastella uudelleen. Tuusniemen kunta kiinnittää lausunnossaan lakiluonnoksista huomiota kolmeen asiakokonaisuuteen, 1: Palvelutuottajien tarpeettomaan tiukkaan rajaamiseen, 2: Savonlinnan seudun sote-ratkaisuun, mikä on samalla myös maakuntaratkaisu ja 3: Rahoitusratkaisuun ja omaisuuden siirtymiseen sekä vuokraamiseen.

1. Palvelutuottajien tarpeettoman tiukka rajaaminen

Lakiluonnoksessa lähdetään varsin tiukasti siitä, että sote-palvelut tuotetaan julkisen sektorin toimista. Palvelutuotannon järjestämiselle asetetut raskaat ehdot sulkevat käytännössä pienet palvelutuottajat, esimerkiksi jalkahoitajat, fysioterapeutit yms. ammatinharjoittajat pois palvelutuotannosta. Esimerkiksi pienillä paikkakunnilla on julkisten sote-palvelujen saatavuus lähipalveluina varsin rajallista. Julkisia palveluja täydennetään tällä hetkellä pienissä kunnissa yksityisten ammatinharjoittajien tarjoamilla, sinänsä laadukkailla palveluilla. Mikäli sote-palvelut jäävät tulevaisuudessa pelkästään julkisen palvelutuotannon varaan, merkitsee se pienillä paikkakunnilla vääjäämättä sote-palvelujen saatavuuteen lähipalveluna selvää heikennystä. Ottaen huomioon julkisen liikenteen kattavuuden Itä-Suomen pienissä kunnissa, merkitsee lähipalvelujen heikkeneminen näiden kuntien vetovoimaan negatiivisesti.

2. Savonlinnan seudun sote-ratkaisu

Savonlinnan seudun kuntien yhdistäminen Pohjois-Savon maakunnan sote-ratkaisuun olisi samalla myös nykyisen maakuntajaotuksen muutos. Tämän vaikutuksena Pohjois-Savon väkiluku kasvaisi noin 15 % ja vastaavasti Etelä-Savon maakunnan väkiluku pienenisikin noin 30 %. Kun jo lähtökohtaisesti Etelä-Savo kuuluu asukasluvultaan maan pienimpiin maakuntiin, olisi Savonlinnan ja sen ympäryskuntien siirto Pohjois-Savon maakuntaan kohtalokas Etelä-Savon maakunnan elinkelpoisuudelle. Ottaen huomioon Pohjois-Savon maakunnan sekä Savonlinnan seudun haastavat taloudelliset lähtökohdat, sekä näiden alueiden tilastollinen korkea sairastavuus, sekä korkeat sote-yksikkökustannukset, aiheutuisi näiden alueiden maakunnallisesta yhdistämisestä kestävä ja taloudellinen tilanne. Tämä yhdistämistilanne vaatisi tuekseen jatkuvan merkittävän erillisrahoitusratkaisun.

3. Rahoitusratkaisu ja omaisuuden siirtyminen sekä vuokraaminen

Uudistuksen rahoitusratkaisun lopputuloksena kaikki uudistuksesta johtuvat talousvaikutukset kohdistuisivat kuntiin. Toisin sanoen kunnat toimisivat uudistuksen talouden muutosvaikutusten tasajana. Lisäksi rahoitusratkaisu synnyttäisi tulevaisuuteen jatkuvan vivutusmahdollisuuden, jolla sote- ja maakunnan rahoitustarpeiden kasvua voisi vivuttaa kuntien verotuloja leikkaamalla. Tämän mekanismin perustuslainmukaisuus olisi syytä tarkistaa. Jo lähtökohtaisesti uudistuksen rahoitusratkaisu vaikuttaisi valmiiksi heikentyneeseen kuntatalouteen muutosrajoittimen kautta. Nykyisessä poikkeuksellisessa kuntatalouden toimintaympäristössä muutosrajoitin tulisi poistaa kokonaan rahoitusratkaisusta. Mikäli uudistuksen pysyväksi osaksi kuntien valtionosuusmekanismien laskentavuosina käytetään vuosia 2020 – 2022, kuntien valtionosuusmekanismien tasomäärittely perustuisi kuntien talouden näkökulmasta poikkeuksellisiin vuosiin ja johtaisi kuntien talouden pohjan negatiiviseen vääristymiseen. Kuntien taloudessa vuosina 2020 – 2022 vaikuttaa muun muassa koronapandemia voimakkaasti niin tuloihin kuin menoihinkin. Tämän vuoksi näitä vuosia ei tulisi käyttää kuntien tulevan valtionosuusratkaisun pohjatietoina.

Lakiluonnospaketissa ei oteta kantaa riittävän selkeästi sote-uudistuksen muutuskustannuksiin. Kunnille tulisi korvata täysimääräisesti sote-maakunnan perustamisvaiheessa syntyvät, siitä aiheutuvat kustannukset ilman kompensaaion raja-arvoa. Korvauksen tulisi perustua selkeisiin laskenta-periaatteisiin. Samoin maakunnille luovutettavasta irtaimesta omaisuudesta olisi kuntien saatava käypä korvaus. Kunnat ovat monesti rahoittaneet vieraalla pääomalla suurimpia irtaimistohankintojaankin, josta rahoituskustannukset jäävät kuntien hoidettavaksi joka tapauksessa.

Kunnille tulisi myös korvata täysimääräisesti niiden osuudet maakunnille siirtyvien kuntayhtymien peruspääomasta. Peruspääoma-osuudet ovat pienenkin kunnan näkökulmasta merkittävä erä kunnan taseessa ja niiden siirtäminen maakunnille vastikkeetta heikentää merkittävästi kuntien taloudellisia toimintaedellytyksiä.

Kuntien omistukseen jäävien sote-toimitilojen siirtymäkauden vuokrajärjestelyaika on liian lyhyt. Sen tulisi olla pituudeltaan vähintäänkin 5+2 vuotta, jotta kunnat ehtisivät paremmin sopeuttaa talouttaan muuttuneessa tilanteessa. Mikäli vuokrasopimusta ei maakunta viiden vuoden jälkeen enää jatka, tulisi kompensaaion laukaisevan taloudellisen menetyksen raja-arvon olla 0,2 prosenttiyksikköä laskennallisesta kunnallisveron korotustarpeesta tai 750.000 euroa.

Tuusniemi 21.9.2020

KUNNANHALLITUS